

## Страдание на светите двадесет хиляди мъченици, изгорени в Никомидия

През втората година от царуването на император Максимиан, когато вече се готвело жестоко гонение срещу християните, светата Христова вяра се благоустроявала и процъфтявала, и богоносните пастири и учители на Църквата открито изповядвали православните догмати. В тяхното число тогава бил и свети Кирил, славният епископ на Никомидийската църква, украсен с праведен живот и с дар слово. Разпространявайки се, благодарение на проповедта му, християнската вяра започнала вече да достига и царските палати. Мнозина от най-приближените служители на царя започнали да се отвършат от идолите и да се обръщат към Христа. Като узнал за това, Максимиан намислил незабавно да повдигне гонение срещу Христовата Църква, но по това време му предстояла война срещу варварите. Затова той решил отначало да се опълчи срещу външните врагове и да ги победи, а след това да обяви и вътрешна война - не на враговете, а на своите поданици и верни помощници - християните, укрепващи отечеството с молитвите си и с правата вяра. Когато той напуснал Никомидия, отправяйки се на война с етиопците, светлината на светата вяра възсияла още по-ярко, просвещавайки неверните; а Христовото войнство по това време нараствало по брой и се готвел о за предстоящия подвиг.

Имало в това време в Никомидия една прекрасна девица, възпитана в царските чертози, на име Домна. Царят я посветил на скверните си богове, като я обрекъл да съхрани девството си и я направил главна идолска жрица при двореца си.

По Божий промисъл в ръцете ѝ попаднала книга с Ново-заветните писания и като я четяла, душата ѝ започнала да се просвещава. Тя се зарадвала, че е намерила такова духовно съкровище, удивлявала се на голямата вяра на християните в Единия Бог и скърбяла с душата си, че досега се намирала в тъмнината на незнанието и заблудата. Като желала усърдно по-отблизо да се запознае с християнската вяра и да се приобщи към нея, тя без ни най-малко да се бави, повикала една девица християнка, дъщеря на знатен велможа, и като получила наставление от нея, през нощта тайно от всички се отправила към свети епископ Кирил. Като наставил достатъчно девицата в Божественото писание и като я осенил с кръстното знамение, епископът я огласил и я поверил на един свят дякон, на име Агапий, за да може тя под негово ръководство да се приготви с пост и молитви за свето кръщение. Домна извършвала тайно всичко, което ѝ било нареждано, така че никой не знаел за това, освен един неин евнух, подобен на нея по кротостта на нрава си, на име Индис, който заедно с нея се обърнал към светата вяра и също се готвел за приемане на кръщение. По такъв начин девицата, която била на не повече от четиринадесет години, скоро след първото си раждане - плътското, се родила и с второ раждане - духовно.

Щом се върнала в двореца, оттогава тя с нищо повече не се занимавала, освен с молитва, пост и четене на Божественото Писание. Веднъж, четейки "Деяния на светите Апостоли", тя стигнала до следното място: "които притежаваха земи или къщи, продаваха ги и донасяха цената на продаденото и слагаха пред нозете на апостолите". Света Домна решила да постъпи по същия начин. Като събрала цялото си имущество, злато и сребро, бисери и скъпоценни камъни, скъпи дрехи и целия си момински чеиз, тя тайно отнесла това при духовния си отец свети Кирил. Като сложила всичко пред нозете му, като че пред апостолските нозе, тя го помолила той със собствените си ръце да раздаде на нуждаещите се получените за всичко това пари, което и било изпълнено. Скоро след това свети Кирил се представил и отишъл при Бога. Като пазела всичките му наставления дълбоко в сърцето си, Домна денем и нощем се стараела да угажда на Бога, служейки Му усърдно със своя съмишленик и духовен събрат, евнуха Индис, заедно с когото тя се родила свише от вода и Дух. Поучавайки се в закона Господен, те всекидневно постели до вечерта; а вкусваната късно вечер тяхна трапеза се състояла от корав хляб и вода; а с храната, определена от царя и давана им всекидневно, те насищали гладните, защото тайно раздавали всичко на бедните. Водейки такъв богоугоден живот, те, подобно на град, който стои навръх планина, не могли да се укроят, макар че по всякакъв начин и най-старателно се криели. Благодетието им станало явно като светилник, изваден изпод крина, и като имане, намерено в нивата. Богу било угодно тази света двойца да стане пример за верните и за посрамване за неверните.

За всекидневния пост на Домна и Индис узнал началникът на евнусите, който управлявал целия дворец и завеждал царската трапеза. Вместо да се изуми от тази строгост на живота им, той прибегнал към мъчения и дълго ги бил, принуждавайки ги да си признаят за какво се употребява даваната им храна; но те криели добродетелта си и не искали да я признаят. Тогава дошъл един евнух, персиец по произход и по вяра и започнал да разказва на началника на евнусите за тяхната добродетел, представяйки я като някакво злодеяние и придружавайки разказа си с клевети и обиди. Той споменал за кроткия и чист живот на Домна и Индис, за въздържанието от храна и за това, че те раздават донасяната им храна на бедните християни, противници на царя.

- Ако искаш да узнаеш истината - казал той в заключение, - отвори хранилищата им и ще видиш, че думите ми са истинни.

Тогава началникът на евнусите, който бил по това време и управител на царския дворец, като взел ключовете, отишъл да огледа жилищата и хранилищата им. Като ги отворил, той не намерил нищо, освен един честен кръст, книгата на Новия Завет, две тръстикови постилки, лежащи на земята, глинена кадилница, свещи и неголям дървен създ с Пречистите Тайни.

- Но къде е златото - попитал ги той тогава, - къде са скъпоценните дрехи и другите скъпи вещи и украшения?

Като получил отговор, той отново подложил Домна и Индис на мъчения, но безуспешно. Тогава наредил да ги отведат на друго място и да ги държат затворени, докато той не каже за тях на царя. Когато извеждали светата девица от жилището ѝ, за да я затворят, тя тайно взела книгата на Новозаветните Писания и я скрила в дрехата си; тази книга била малка и лесно можела да се скрие; а Индис взел по същия начин неголямо съдче с Божествените Тайни. Затворили и двамата и дълго време ги измъчвали с глад и жажда; защото неправедният им мъчител решил, тези, които хранели гладните, сами да умрат от гладна смърт. От дългото пребиваване без храна младата девица изпаднала в телесна болест. Но Грижещият се за птиците и за зверовете, Отварящият ръката Си и Насищащият всичко, що живее по благоволение, Бог Промислител не презрял Своите раби, обезсилени от дългия глад. В една нощ той им изпратил Свои ангели, които ги осияли в тъмнината с небесна светлина, предложили им чудна трапеза - небесна храна и необикновено питие, и се отдалечили. А Домна и Индис, като вкусили предложеното им, се подкрепили и забравили преживените злострадания. Утешени от явяването на ангелите и наситени с ангел ска храна, лицата им грейнали и те, като че седейки в чертозите на радостта, запели псалма на Давид: "Като с тлъстина и с дървено масло се насища душата ми, и с радостен глас Те възхвалят устата ми".

Скоро след това дошъл и началникът на евнусите, за да види дали те са победени от глада, защото се надявал по този начин да ги застави да му се подчинят. Но като ги видял радостни, със светли лица и веселящи се духом, той променил гневното си и жестоко поведение, с което не бил в състояние да постигне нищо. Наредил им да се поселят както преди в първото им жилище и в изобилие ги снабдил с всичко нужно, с храна и дрехи, със злато и сребро, и с момински чеиз, давайки им всичко това в не по-малки от предишните количества. Но света Домна отново раздава на бедните не само храната, но и скъпоценните дрехи. И като видяла множеството бедни, стичащи се при нея, като при своя благодетелка, тя взела пояса си, украсен със скъпоценни камъни и с бисери и всичките си други накити и ги изпратила при дякона Агапий с молба да продаде всичко и да употреби получените пари за изхранване на бедните. Като размислила след това, по какъв начин да избегне съжителството с грешниците и пребиваването в двореца, изпълнен с идолско нечестие, света Домна си спомнила за богоотеца Давид, който избягал от лицето на Саул и се престорил на безумен пред Гетския цар Анхус. Като се престорила също на безумна, тя започнала да пада, да изпуска слюнка, да се тресе и да крещи. Като узнал това, управляващият царския дворец началник на евнусите се опечалил, недоумявайки как да я излекува. Като чул, че християните изцеряват такива болести, той повикал християнския епископ свети Антим, приемник на свети Кирил, и му поверил девицата, за да я изцери до завръщането на царя от войната, а евнуха Индис той прикрепил към нея, за да ѝ прислужва.

Като разбрал с духа си намерението на Домна, епископът охотно я приел и я изпратил в един девически манастир. А Домна - на неизказано се радвала и се веселяла, че се избавила от пребиваването с нечестивите и се сподобила да живее с християни.

След известно време Максимиан, тържествувайки, се завърнал от войната. Като приписал победата си над враговете не на Всевишния Бог, силния на война Господ, а на бездушните си идоли, той пожелал да им се отблагодари със скверни жертви, а заедно с това да започне и гонение срещу християните. Като приготвил сред града място за зрелище, той изнесъл там от двореца си златни и сребърни идоли, поставил ги на царските престоли и като ги обкичил с цветя, започнал да им принася в жертва угоени волове. А на жреците царят заповядал да поръсят стоящия наоколо народ с жертвена кръв. И намиращите се сред зрителите християни веднага започнали да излизат от тълпата, за да не се осквернят чрез поръсването на идоложертвена кръв. Като видял това, царят започнал да говори високо, обръщайки се към народа:

- Къде отивате, о хора, предпочитайки тъмнината пред светлината и невярващи в битието на тези богове, чрез които се крепи вселената? Нима не виждате настоящите тържества и победи? Нима не виждате колко много блага се прибавят към предишните блага, как всичко се намира в покой, как всекидневно получаваме нови блага и сега притежаваме такива, каквито по-рано не владеехме? Нима не виждате как расте нашата слава, как се

разширява царството, как едни градове ни се покоряват, а други ще бъдат покорени от нас? Нима не виждате как поробваме царства и други народи и как всичко става според нашето желание? А по чий промисъл се извършва всичко

това, ако не по промисъла на тези богове, на които служим? Нека ви убедят в това благоприятното време, умерените дъждове и даруването от боговете изобилие на плодове.

Така говорел беззаконният цар, представяйки лъжата за истина, и възнамерявал да каже още много неща, но Господ, Чийто "съдби ... са истина - всички са праведни", не позволил повече на лъжата да се хвали и да се превъзнася над истината: внезапно, сред ясният ден и при сиянието на обедното слънце, се раздал грохотът на страшни гръмотевици, небето помръкнало от тъмни облаци, излял се проливен дъжд със силен вятър и голяма буря, с мълнии и град. По този начин ясно проличал Божият гняв срещу нечестивите: някои, като се изплашили от гръмотевиците, падали като мъртви, други, като се хвърлили да бягат, се тъпчели едни други и мнозина от тълпата се лиши- ли от живота си, бидейки стъпкани. А самият цар, обхванат от страх и ужас, със срам побягнал към двореца. Така се прекратило зрелището и се нарушил богоненавистният празник със скверните му жертви. От големия дъжд реките се препълнили с вода и наводнили нивите, унищожавайки труда на земеделците, тъй като било по жътва. Всичко това станало, за да познаят нечестивите крепката десница на Единия Бог, Който е на небесата. Но заслепеният от злоба жестокосърдечен цар не разбрал това; вместо да познае силата на истинния Бог, той изпаднал в още по-голямо безумие, повдигайки бран против Страшния и Лишаващ от живот царете.

Скоро след това, като не намерил Домна и Индис сред жреците - служители на неговите дванадесет най-главни лъжливи богове, стоящи в двореца, царят попитал къде са. Като чул, че Домна се е лишила от разсъдък и се намира при хора, умеещи да лекуват тази болест, а Индис е прикрепен към нея, за да я пази и да ѝ служи, Максимиан силно се разгневил на началника на евнусите, който ги бил освободил от служба на боговете, лишил го от сан и го наказал с най-позорно безчестие, като го изпратил да гледа камили в Клавдиопол. Като повикал след това Индис, царят го върнал към предишните му задължения: да служи на боговете, стоящи в царския дворец. Но Индис без знанието на царя продължавал да служи само на Единия истинен Бог, в Когото вярвал. По това време Максимиан започнал открито да преследва Църквата Христова, като разорява светите храмове и съграждал идолски капища. За началници на всички области на империята той назначил жестоки хора, задължени да мъчат християните без пощада. Самият цар бил главен и първи по жестокост мъчител; той убивал и изстребвал християните и проливал невинна кръв като вода. Понякога се опитвал да ги измами с лукави думи, за да предаде после на мъчения и смърт не подчинилите се на коварната му измама. Издирвайки укривация се светейши епископ Антим и като не го намирал, Максимиан веднъж сам влязъл в християнската църква с множество въоръжени воители, като вълк в стадо. Обръщайки се към народа, той се опитал ту с ласки, ту със заплахи да привлече всички към заблудата си. Накрая казал:

- Отстъпете от вашата суетна вяра; а ако не отстъпите, наказанието не ще се забави да ви постигне. Виждате ли този храм, в който сте се събрали? Скоро ще го изгоря заедно с вас!

Християнският презвитер свети Гликерий мъжествено му се противопоставил и посрамил беззаконника с безстрашните си думи:

- Царю - казал той, - обещаните от теб дарове не ни привличат; а от заплахите ти не се боим. Всичко, което е в света, ние считаме за сън и дори бихме счели за скръб и за Божие наказание това, че не претърпяваме най-жестоки мъчения за Христа. Ти се хвалиш с победата над варварите, но търпиш поражение дори от християнските жени и деца, защото силата на нашия Христос явно е непреодолима. Кой не помни неотдавнашните гръмотевици и мълнии, необикновения гръм и дъжда? Мнозина от вас внезапно умряха и земните плодове погинаха от неочакваното наводнение. Това беше явно знамение на Божия гняв, възбуден от това, че ти приписа всичко на лъжливите си богове, а не на истинния Бог. Не се боим от твоите гонения: Царят на всички ни е дарувал свише оръжие, с което ние се въоръжаваме и се защитаваме по същия начин, както сега ти със своите оръженосци. Противостоейки срещу теб, ние твърдо се надяваме да удържим чудесна победа, понеже, бидейки убивани, ние надвиваме, а падайки - побеждаваме.

Макар че царят силно се разгневил в сърцето си, слушайки тези думи, той излязъл от църквата, без да причини никакво зло на никого. А благочестивият народ, намиращ се в църква- та, прославил блажения Гликерий за това безстрашие. Но като не бил в състояние дълго да съдържа яростта си, царят скоро наредил да задържат Гликерий, да го изправят пред несправедния му съд и без всякакъв разпит да го подложат на жесток бой. И били мъченика дотогава, докато самите мъчителите не изнемогнали. А докато го биели, глашатаят възгласял:

- Говори по-малко, Гликерий! Не бъди горд, нито метежен, нито безчинен, почитай царя и римските закони.

А мъченикът, бидейки по-силен от мъчителите си, викал към своя Небесен Цар:

- Господи Иисусе Христе! Както ме укрепил да говоря за Теб, така ме укрепил и да пострадам за Теб, та чрез тези страдания да стана достоен за голямо въздаяние.

Както се разгаря огънят, така от тези думи още по-силно се разгоряла яростта на мъчителя Максимиан. Той самият присъствал при мъченията, за да нанасят палачите по-жестоки удари и рани на тялото на мъченика, докато земята не се напоила с кръвта му и не започнали да се виждат костите, оголени от плътта, докато не били разтрошени всички членове на мъченика и само езикът му продължавал свободно да мълви:

- Аз съм християнин, раб на Христа, Единия истинен Бог; един е Той - моят Господ, един е Той - моят Цар!

Не бидейки в състояние да слуша повече тези думи на Гликерий, мъчителят наредил да го изгорят извън града. И той станал благовонна жертва на Бога и благоприятно всесъжение.

Скоро отново настанал богомерзък езически празник.

Повели жертвените животни към намиращото се в двореца капище на дванайсетте главни богове. Гледайки към жреците, вървящи в бели дрехи и не виждайки сред тях Индис, царят попитал къде е той. А Индис се облякъл във вретище и се затворил в своята горница, тъгувайки и плачейки за гибелта на нечестивите. Известили царя за това. Като повикал незабавно Индис при себе си и като го видял в дрехи на скръб и плач, царят разбрал каква е работата и без да го разпитва за вярата и за живота му, наредил да му наложат окови на ръце- те, на нозете и на шията и да го хвърлят в тъмница. След това той отново започнал да разпитва за Домна, забравяйки казаното му по-рано, и в гняв, все едно че бил пиан, често повтарял:

- А къде е Домна? Къде е жрицата на Диана и Минерва? Отново му отговорили, че тя се е лишила от разсъдък и че по тази причина началникът на евнусите я изселил от двореца. Като си спомнил тогава за началника на евнусите, царят наредил да го обезглавят и да търсят Домна навсякъде. Тази царска заповед станала известна и в манастира, в който пребивавала Домна. Като видяла, че е невъзможно да я скрие, игуменията на манастира, Агатия, я остригала по мъжки и я облякла в мъжки дрехи. Като я оградила след това със слъзна молитва, тя пунала Домна от своята света обител, за да се скрие девицата в мъжки образ сред мъжете и да не може да бъде разпозната. Търсещите Домна не могли да я намерят никъде. Това довело царя до още по-силен гняв. Той заповядал да се разрушат всички манастири, а девиците да се обезчестят и осквернят с насилие. И веднага по целия град започнали да стават такива бедствия и разрушения, все едно, че той се намирал в плен на варварите. Тези от девиците, които били по-крепки тялом, избягали в планините и пустините, криейки се в пещерите и земните пропасти, предпочитайки да живеят със зверовете и да бъдат разкъсани от тях, отколкото с беззаконниците и да попадат в ръцете на гнусни хора. А тези от тях, на които не им се удало да избягат, били хванати и едни били повлечени на съд и мъчения, а други - към публичните домове - за осквернение. Но силата Христова укрепвала всички и ги съхранявала не посрамени и не поругани. Между тях имало една, на име Теодора, която особено изпъквала и сияела сред девиците, както луна сред звездите, с красота и привлекателност, с благородство и чистота на живота. Когато безсрамните воители насилва я влачели към публичния дом, тя издигнала очите и ръцете си към небето и със сълзи извикала:

- О, Иисусе мой, любов моя, светлина моя, дихание мое, Пазител на девството и на живота ми, погледни към невестата Си! Погледни към мен, невидим мой Женихо, и побързай да ми се притечеш на помощ, за да не се наруши обетът на девството ми, завещано на Теб, защото вече няма време дори и за молитва! Не предавай на зверовете душата, изповядваща Твоето име, та да не разкъсат вълци овцата Ти! Съхрани Своята невеста, Женихо мой! Запази девството ми, Източниче на чистотата, за да се прослави името Ти, славено от ангелите!

Така се помолила тя и Бог вече готвел изпълнението на молитвата И. Когато я въвели в нечистото жилище на откритите грешници, при нея влязъл един от воините, пълен с нечисто желание, за да оскверни непорочната Христова невеста. И ето, едва се приближил до нея и в същия миг паднал мъртъв на земята, и лежал бездиханен в нозете И. През това време другите воители стояли отвън и очаквали излизането му, като се сърдели, че той така дълго се бави и като сами желаели да влязат. Накрая един от тях, разпален от греховно желание; като не се стърпял, влязъл и изпаднал в ужас, като видял другаря си мъртъв. А когато видял и непристъпната светлина, осияваща светата девица, в същия миг се лишил от зрение и като ослепял, започнал да опипва стената с ръце, за да излезе навън, но не можел. Същата участ сполетяла и мнозина други, които влизали при девицата безсрамно и с нечисто желание. Това станало известно на стоящите отвън и те влезли заедно не заради похот, а за да видят какво се е случило, и видели девицата чинно да седи и да чете неголяма книжка: това било Евангелието, което тя пазела в себе си; редом стоял прекрасен юноша, който сияел с неизказана светлина и гледал с мълниеносни очи. Като видели юношата, нечестивите веднага в голям ужас се хвърлили да бягат; а другите викали:

- Кой е подобен на християнския Бог?

Когато настанала нощ, светлоносният юноша извел девицата, довел я до голямата църква и като я оставил пред входа И, рекъл:

- Мир на тебе.

След това се отдалечил, оставяйки светата дева Теофила обзета от страх и от радост: от страх, защото застъпникът И я напуснал, а от радост, защото благополучно избягнала ръцете на беззаконниците. Като пристъпила до вратите на църквата, тя започнала да хлопа, за да я отворят, защото събралите се вътре за извършване на всенощно моление към Бога християни били залостили вратите поради страх от нечестивите езичници. Един от дяконите попитал отвътре кой хлопа; като чул и като познал гласа на Теодора, той известил това на стоящия в църквата народ. Когато отворили вратата, целият народ се устремил към светата девица: на всички били известни и знатността на произхода И, и светостта на живота И. Колко радостно и с какви сълзи всички възхвалили Бога, когато узнали как тя се спасила от насието на нечестивите и каква милост И сторил Господ, като съхранил с крепката Си десница девството И непокътнато! Защото тя не скрила преславните Божии чудеса, които трябва да се възвестяват, а не да се крият. И светата дева, като паднала ничком, намокрила църковния солей със сълзи на радост, и всички принесли общо благодарение на Владиката Христос.

В това време някои от най-знатните велможи и от главните служители при царския двор били обвинени пред царя в принадлежност към християнската вяра. Сред тях бил и някой си Доротей, който се бил прославил с военната си слава и с гражданските си заслуги и носел титлата наместник на Италия; заедно с него се намирали Мардоний и Мигдоний и други сановници, славни със заслугите си, но още по-славни с вярата и с благочестието си. Когато ги довели за разпит, царят първоначално започнал жестоко да ги укорява, а след това наредил дълго и безпощадно да ги бият и като ги заключат в окови, да ги хвърлят в тъмница. Не минавало ден, без да заловят, да мъчат и да предават на различни наказания християни. Но ето, настъпил празникът Рождество Христово! и на Новородения трябвало да бъде принесена изобилна жертва. Всички верни се събрали в църквата. Тогава нечестивите слуги на нечестивия Максимиан, като дошли при него, казали:

- Царю! Днес е велик празник за християните. Те си измислят басня, че уж това е рожденият ден на техния Бог и всички са се събрали в църквата, за да отпразнуват това събитие. Затова, направи така, че уловът да не се изплъзне от мрежата: заповядай на войниците да заемат входа пред църквата им и нека пред църковните врати бъде поставен жертвеник на нашите богове; и нека глашатаите да им наредят веднага да излязат от църквата и незабавно да принесат жертви на боговете. Ако послушат, ще постъпиш с тях както е угодно на царската ти воля. Но ако съизволиш да последваш нашия съвет, заповядай на войниците да обкръжат църквата, да я запалят и да погубят християните, които не ти се подчиняват, всички до един. Като изстребиш по този начин заразата на опасните и вредни за твоето царство хора, в бъдеще ще си без грижи.

Те още не били свършили речта си, когато Максимиан, прекъсвайки ги, извикал:

- Кълна се във великите богове, че самият аз отдавна вече замислям да направя това, и не зная какво ми пречеше досега да изпълня замисленото! Голяма благодарност подобава на вас сега, о, богове, защото вие устройте така, че и на слугите ми навреме им дойде на ум същият полезен за нашето царство замисъл.

И той веднага заповядал на главните от телохранителите си да се отправят с много войници към християнската църква, да я покрият отвън с кълчища, дървени стърготини и други лесно запалими материали и с извадено оръжие щателно да охраняват всички изходи от храма, така че нито един християнин да не може да избяга от ръцете им. Когато това било изпълнено, в църквата влязъл глашатай, изпратен от царя, и като застанал по средата, силно възгласил:

- Мъже, които сте се събрали тук! Владиката на вселената Максимиан, който ме изпрати при вас, ви предлага да изберете едно от двете: или, като излезете от църквата, незабавно да принесете жертва на боговете, и тогава ще останете живи; жертвеникът за това вече е приготвен пред вратата; или пък, ако не послушате, да загинете тук всички заедно от зла смърт: огънят вече е готов и църквата отвсякъде е покрита със сухи клони. Затова избирайте по-бързо, какво искате.

Като казал това, той млъкнал. Тогава стоящият до олтара архидякон, чието сърце било разпалено от огъня на Божествената благодат, казал, обръщайки се към народа:

- О, възлюбени и единомислени братя! Нима не знаете какво са сторили във Вавилон тримата момци, на чието непоколебимо мъжество в истинската вяра и на чиято сила ние неизказано се удивлявахме, когато преди няколко дни празнувахме паметта им? Как и самите те са запели песен и са призовали цялата създадена природа да възхвали Господа на всички, като че не се намирали посред огъня, а се разхождали сред нежни цветя! И ние не само ги величаехме, но и желяехме да станем съучастници на венците им. Да се уподобим и ние на тези трима момци, тъй като и самото сегашно време ни призовава към това; защото и цар Максимиан е подобен на

Навуходоносор; макар че двамата се различават по имената си, те са много сходни и си приличат помежду си по мъчителството и безбожието си. Не би ли било срам за нас, когато те, бидейки юноши, и при това само трима, и нямайки все още нито един пример на великодушен подвиг за истинската вяра, са се подвизавали така славно; а ние сме много по-многобройни от тях, и дори като че ли сме безбройни; мнозина от нас вече са на преклонни години и ние имаме пред себе си толкова много примери на мъжествени страдания за Христа: и така, не би ли било срам за нас, така многобройни и на такава възраст, да се покажем привързани към кратковременния живот, боязливи и малодушни, и да не се възползваме от сегашното време, призоваващо ни към подвиг, като от голямо преимущество, и да не презрем временния живот заради Бога, Който ни е създал и е предал на смърт душата Си за нас, и да не дадем чрез смъртта си свидетелство за нашата крепка и непоколебима вяра?! И наистина, това би бил безкраен позор. Казвам това за такъв случай, при който нашето страдание не би било последвано от никакво въздаяние. Но страданията на този век са нищожни в сравнение с приготвеното ни въздаяние след гроба: вечен и безболезнен живот в замяна на тукашния бедствен и кратък, не преминаваща слава заради презрението на бързо появяващата слава, неотемни богатства и никога не преминаващо в печал веселие. Нима ще желаем още тукашния живот? Няма ли да е по-добре да се постареем, използвайки благоприятното време, да достигнем до този вечен живот, като умрем за Христа? О, братя, погледнете към олтара Господен и разберете, че нашият истинен Господ и Бог сега е принесен на него в жертва за нас. Няма ли и ние да положим душите си за Него на това свято място? И няма ли да Му ги принесем във всесъжение, като някаква жертва?

Така говорел светият архидякон и всички се възпламенили от желание да умрат за Христа и в един глас извикали:

- Ние сме християни, ние сме християни, царю, и не почитаме лъжливите ти богове!

Това било възвестено на Максимиан, който тогава наредил да запалят църквата с всички християни в нея. През това време верните събрали в църквата всички оглашени, които били сред тях, и ги разделили на четири части, за да успеят по-бързо да извършат над тях свето Кръщение. След извършването на кръщение и миропомазване, всички били причастени със Светите Тайни. Докато това ставало, войниците подпалили по заповед на нечестивия цар сухите клони и кълчищата около църквата. Стените ѝ бързо се подпалили и окръжаващият я от всички страни огромен пламък се издигнал към небето и прониквайки навътре, бързо поглъщал всичко. Изгаряни, християните високо викали към Бога, пеейки песента на тримата момци и призовавайки всяка твар към песнопение. И те не били успели още да свършат песнопенията си, когато предали светите си души в ръцете на Господа, в благоприятна жертва на непорочния Агнец, заклан за света. Броят на изгорелите достигнал двадесет хиляди души. Така славното опълчение на светите мъченици преминало от воинстващата в тържествуващата църква, за да празнува безкрайния празник на радостта. След като изминали пет дни, огънят още продължавал да поглъща останките на храма и се издигал дим; но не само че нямало смрад от изгорените тела, но и димът бил някак си необикновен, благовонен. Голямото благоухание, излизащо от пожарището, се разнасяло из въздуха и се виждало златисто сияние, каквото има и при изгрева на слънцето на изток. А Максимиан, предполагайки, че вече е погубил и изтребил всички християни, които били в града, се заел с игри, конски надбягвания и разни зрелища.

Около това място, където ставали зрелищата, в Никомидия имало голямо капище на езическата богиня Церера. Като дошъл веднъж при капището и с цялото войнство и с народ, цар Максимиан принесъл жертви на богинята. Тогава един от воините, на име Зион, по сан пълководец, движен от ревност към истинската вяра, като не изтърпял зрелището на това нечестие, застанал на високо място и възкликнал, обръщайки се към царя:

- Царю, заблуждаваш се, като принасяш жертви на безчувствени камъни и на нямо дърво. Това наистина е измама на бесовете, водеща към гибел поклонниците си. Разсъди, о, Максимиане, и като обърнеш към небето телесните и духовните си очи, познай Създателя на Неговото видимо създание. Чрез твартата познай Какъв е нейният Творец, и се научи благочестно да почиташ Бога, Който благоволи не към кръвта и жертвения дим на безсловесните животни, а към непорочните човешки души и чистите сърца!

Като чул това, Максимиан наредил да удрят с камъни устата на Зион и да разбият лицето и зъбите му, а след това, едва жив, да го изведат извън града и да го умъртвят с меч. Така светият мъченик Зион се увенчал с мъченически венец.

През това време свети Доротей седял в окови заедно с Индис и с цялата дружина. Блаженият епископ Антим ги посещавал от мястото на убежището си с чести послания, укрепвал ги, увещавал ги да бъдат твърди във вярата и ги подбуждал към подвиг. Веднъж нечестивите хванали и довели при царя дякона Теофил, който отивал при мъчениците с послание от Антим. Като прочел посланието на епископа, царят изпаднал в ярост, защото там било написано не това, което му е угодно, а което е полезно за светиите. Той наредил незабавно да доведат Доротей и дружината му при него; като ги изгледал гневно и като ги укорил, той им дал да прочетат

посланието на Антим. А те, като видели дякона, се зарадвали с душите си и отдалеч го поздравили със светли взорове и с радостни лица, а прочетените думи на светителя сложили в сърцата си. Като погледнал гневно към дякона, царят застрашително му казал:

- Кажи ми, окаяни, кой ти даде това писмо и къде се крие той?

Дяконът отначало отправил в сърцето си молитва към Бога и след това безстрашно отговорил:

- Това послание ми бе дадено от пастира, който, намирайки се сега далеч от стадото си, го увещава и го подбужда към благочестие. Особено сега, когато узна за нашествието на вълци и на други зверове, той гръмогласно заповядва и известява на овцете си какво трябва да правят. А думите, възвестявани от него, не са негови, но са заимствани от Върховния и Първи наш Пастир, Който е рекъл: "не бойте се от ония, които убиват тялото, а душата не могат да убият; а бойте се повече от Оногова, който може и душата и тялото да погуби в геената, както е възвестено това от Божествения глас.

Не бидейки в състояние да слуша повече смелата реч на дякона, царят заповядал веднага да отрежат честния му език, а след това да го умъртвят извън града с камъни и стрели. После той чрез различни мъчения предал на смърт и останалите свети мъченици: на Доротей отсекли главата, Мардоний изгорили с огън, Мигдоний заровили жив в земята, а Горгоний, Индис и Петър хвърлили в морето, като привързали воденични камъни към шиите им. Така извършили своя подвиг доблестните Христови мъченици и отишли при Бога по един и същ път, макар и чрез различни видове смърт.

През това време света Домна се укривала в пещера на една планина, хранейки се с растенията, които растели около пещерата. Като чула за смъртта на светите мъченици, тя се зарадвала духом, че те са преминали от долината на тукашния прискърбен живот в желания край на вечното веселие. А особено се радвала за Индис, своя духовен единомислен брат и съучастник при духовното ѝ раждане в кръщението. Готвейки се за подвиг и просейки помощ свише, тя скърбяла за себе си, че от всички само тя още не е отишла при Господа по същия път на мъченичеството. След това слязла от планината и влязла в града в същата мъжка дреха, в която я облякла духовната ѝ майка Агатия. Като не намерила блажената Агатия, Домна разбрала, че тя е изгоряла в църквата заедно с множеството други девиси, и горчиво заплакала; тя не съжалявала за смъртта ѝ, а скърбяла, че сама не се сподобила да умре заедно с нея за Христа. И като стояла на мястото на изгорената църква, Домна плачела и ридаела, мокрейки пепелта със сълзите си. Когато настъпила нощта, тя отишла на морския бряг, където бил удавен Индис заедно с другите мъченици. Рибарите, които били там и приготвяли мрежата за риболов, като видели светата девица и като я приели за мъж, поради мъжката ѝ дреха, казали:

- Младежо, ела и ни помогни; ако уловим нещо, ще заделим част и за теб.

Тя охотно отишла да им помогне. Когато хвърлили мрежата за риболов и след това я изтеглили на брега, усетили такава тежест в нея, че с голям труд я извлекли на земята. Нощта била лунна и те видели множество риби, а сред улова - телата на тримата мъченици: Горгоний, Индис и Петър. Рибарите изпаднали в голям ужас, събрали бързо мрежата и улова, и като оставили телата на земята, побързали да седнат в ладията, за да отплуват към другия бряг. Те повикали със себе си и мнимия юноша, но той не пожелал да тръгне с тях. Тогава те му дали за труда част от уловената риба и малко хляб и отплавали. А светата девица Домна пристъпила към телата на мъчениците и като разпознала всеки от тях, и особено възлюбения Индис, започнала с неизказана радост да ги прегръща и да ги целува, и да пролива над тях изобилни горещи сълзи. Като се изправила, тя видяла в морето кораб, който се доближил до брега и се движел само с весла при спуснати платна. Като се отдалечила от телата на светите мъченици, Домна се приближила до кораба и като се обърнала към моряците, им показала рибата си. Предполагайки, че рибата се продава и желяейки да я купи, капитанът на кораба попитал за цената, но Домна му отговорила, че може да я вземе даром. Тогава той в недоумение казал:

- В името на Христа, кажи истината, по колко продаваш рибата?

Като чула името Христово, света Домна разбрала, че на кораба пътуват християни и им разказала за телата на светите мъченици и за всички мъчения, на които те били подложени; казала и имената им. Тогава капитанът на кораба и другарите му веднага изнесли чисти платна и аромати и като обвили телата на светиите, отнесли ги до градската стена, където при вратите, недалеч от реката, приел края на живота си свети Доротей. Там те благоговейно погребали телата на мъчениците. Като узнал, че Домна е от една вяра с тях и при това, като я приел за юноша, капитанът на кораба започнал да я умолява да се качи с тях на кораба.

- Ще останем неразделни до края на живота си - казал той. Но тя, като не се съгласила, му повелила да продължи пътя си.

- Аз ще остана тук - казала тя, - защото вече е близък край на живота ми и не искам тялото ми да се раздели от телата на светиите, с които приживе бях съединена по дух и по вяра.

Тогава капитанът и дал достатъчно злато, не за някаква телесна потребност, тъй като тя не се нуждаела от

това, а за аромати и тамян за почитане на гробовете на светиите и продължил пътя си. А света Домна денем и нощем пребивавала при гробниците на мъчениците, като ги прикадявала с тамян и с благоуханни аромати и се молела със сълзи.

Но не било възможно делото на светлината да се укрие пред ходещите в тъмнина или желанието на света Домна за мъченичество да остане неизпълнено, защото светостта и благочестието И я изобличавали. На царя било известно, че някакъв юноша обхожда християнски гробници и ги прикадява. Царят се разсмял и казал:

- И той трябва да загине от еднаква смърт с тях, за да узнае от опит, че е напразно да се въздава такава чест на хора, които вече нищо не означават след смъртта си.

Като казал това, той незабавно изпратил да отсекаат главата ѝ. И умъртвили света Домна с меч, докато се молела при гробниците на светите мъченици. Нечестивите изгорили честното И тяло в огън. В същото време след дълги мъчения бил убит с меч и свети мъченик Евтимий. Така Никомидия се украсила с мъчениците си като със звезди, попълвайки числото на двадесетте хиляди с чудния Гликерий, блажените Зинов и Теофил; към тях се присъединил също Доротей, Мардоний и Мигдоний, Индис, Горгоний' и Петър, и трите свети девиси Агатия, Теофила и прекрасната Домна, а завършек на целия лик бил Евтимий, за слава на Христа, истинния Бог, на Когото с Отца и Светия дух чест и слава во веки. Амин.

#### **Кондак:**

**С твърда във вярата душа, светию, приели страдания в огъня, двадесет хиляди страдалци, зовяхте към Родилия се от Дева: приеми нашето всесъжение за Тебе като даровете на персийските царе: злато, смирна и ливан, Превечний Боже.**

**По молитвите на светиите славни и добропобедни мъченици, Господи Иисусе Христе, Боже наш, помилуй нас. Амин.**